

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vytváření sovětského bloku – krize a rozpad sovětského bloku

- r. 1945 – většina zemí střední a jihovýchodní Evropy obsazena na konci války sovětskými vojsky (výjimka: Albánie a Řecko)
- SSSR využívá v těchto státech domácích komunistických stran – mocenský monopol KS - „lidově demokratické revoluce“
- r. 1947/1948 střední a jihovýchodní Evropa – blok států s lidově demokratickými režimy – mimo Řecko (3 roky obč. válka), Finsko, Rakousko (r. 1955 – Státní smlouva – neutralita)

12. září 1947 – **Informbyro** – Varšava - nahrazovalo dřívější Internacionálu – je jen jediná možná forma socialismu, a to sovětský model – neomezená diktatura komunistické strany (KS Jugoslávie, ČSR, Polsko, SSSR, Bulharsko, Maďarsko, Rumunsko, ale i Itálie a Francie)

7. 9. 1949 – vyhlášení NDR - součást východního bloku

---

r. 1948 – 1955 – roztržka s **Jugoslávií** – osobní rozpory mezi Stalinem a Titem

- snaha Jugoslávie o samostatnou politiku
  - červen 1948 – Informbyro bez Jugoslávie – kritika Jugoslávie – odmítnuta jugoslávskou KS – „krvavý pes Tito“
  - r. 1955 – návštěva N. S. Chruščova v Jugoslávii – spor formálně ukončen – ale Jugoslávie nadále svou cestou
-

r. 1949 – **založení RVHP** (Albánie, Bulharsko, ČSR, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, SSSR, od r. 1950 – NDR, od r. 1962 Mongolsko, 1972 Kuba, 1978 Vietnam)

sekretariát RVHP – Moskva

(r. 1990 . ukončila RVHP činnost)

Padesátá léta

Období Stalinovy diktatury – politické perzekuce a procesy, policejní režimy

5.3. 1953 – smrt Stalina – uvolnění

květen 1953 – **ČSR** – projevy nespokojenosti (30. 5. – měnová reforma) – 32 000 dělníků ve 129 závodech protestní stávkou ((zejména Praha, Třinec, Plzeň) – zásah bezpečnostních jednotek a Lidových milicí

17. června **1953** – **stávka berlínských stavebních dělníků** – rozšířila se po celé NDR

- výjimečný stav a sovětské tanky
- neustálý „odliv mozků“ na Západ – 13. srpna 1961 – stavba **berlínské zdi**

(

r. 1955 – vznik **Varšavské smlouvy** (reakce na přijetí NSR do NATO)

- r. **1956** - **XX. Sjezd KSSS**- odhalení a přiznání nejkrvavějších stránek stalinského režimu – krize ve všech zemích sovětského bloku:

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

r. 1956 – **Polsko** - centrum Poznaň – otevřené dělnické povstání (nízké mzdy, averze vůči SSSR – válečné zločiny na Polácích) – násilně potlačeno, 50 obětí na životech
po celé zemi se vytváří dělnické rady – do čela Wladyslaw Gomulka (pro Poláky v té době národní hrdina – 8 let vězněn) – uvolnění režimu (drobné soukromé podnikání, uvolnění cenzury)
r. 1957 – rozpuštěny dělnické rady – vše opět pod přísnou kontrolou

r. 1956 – revoluce v **Maďarsku** - studentské demonstrace přerostly v lidové povstání (Imre Nagy)
4. 11. 1956 – útok sovětských tankových vojsk na Budapešť – nový režim v čele s Janosem Kádárem – I. Nagy zastřelen, desetitisíce lidí ve vězeních

Šedesátá léta

r. 1960 – roztržka mezi SSSR a Čínou (r. 1965 – 1969 – kulturní revoluce v Číně
- kult Mao Ce-tunga) – stoupencem Číny Albánie (r. 1961 vystupuje z RVHP)

r. 1968 – **Československo** - socialismus s lidskou tváří – „Pražské jaro“
červen 1968 – Varšava – setkání generálních tajemníků KS SSSR, Polska, Bulharska, NDR, Maďarska – tzv. Varšavský dopis (Brežněvova doktrína – obrana výdobytků socialismu)

21. 8. 1968 – okupace ČSR vojsky pěti států Varšavské smlouvy

Sedmdesátá léta – období neostalinismu = brežněvismu

Osmdesátá léta

r. 1980 – **Polsko –Solidarita** – po celém Polsku stávky a dělnické demonstrace (Gdaňsk, Štětín) – boj za občanská, demokratická, politická a sociální práva – Lech Walesa
- SSSR se bojí otevřeného vojenského zásahu, jako tomu bylo kdysi v ČSR a Maďarsku
- varianta vnitropolského vojenského puče – prosinec 1981 – vojenská rada v čele s Wojciechem Jaruzelským – výjimečný stav a zákaz Solidarity – zrušen r. 1983
- jednání u kulatého stolu s opozicí – hledání východiska z krize

r. 1982 – smrt L. I. Brežněva – snahy o reformu - **M. S. Gorbačov** – oslabování a vazeb závislosti sovětských satelitů na Moskvě – „perestrojka a glasnost“

19. 8. 1991 – **pokus o státní převrat v SSSR** – Gorbačov vězněn tři dny na Krymu – energický zásah ruského prezidenta Borise Jelcina – Komunistická strana SSSR byla rozpuštěna

1. 12. 1991 – nezávislost Ukrajiny (Leonid Kravčuk)
Společenství nezávislých států (SNS)

Rozpad sovětského bloku již od r. 1989:

r. 1989 – **Polsko** - ve volbách vítězí protikomunistická opozice (T. Mazowiecki)
r. 1989 – vyhlášena nová **Maďarská republika** (r. 1990 – svobodné volby – vítězí Maďarské demokratické fórum)
9. 10. 1989 – rozpad **NDR** – demonstrace v Lipsku – otevření hranic – pád berlínské zdi

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

17. 11. 1989 – **Československo** – zásah proti studentské demonstraci – vznik Občanského fóra

listopad 1989 – **Bulharsko** (Todor Živkov postaven před soud)

Vánoce 1989 – **Rumunsko** - občanská válka – Ceausescu popraven – Fronta národní spásy

r. 1991 - **Albánie** – květen – stávka – komunisti se vzdávají moci

1.7. 1991 – podepsán v Praze (všechny člen. st.) Protokol o ukončení Varšavské smlouvy.

1. 7. 1991 – nejvyšší představitelé Bulharska, Československa, Maďarska, Polska, Rumunska a SSSR podepsali v Praze Protokol o ukončení platnosti Varšavské smlouvy.

Učebnice:

Čapek V., Pátek J. a kol.: Světové dějiny II. Praha 1993

Kvaček R.: České dějiny II. Praha 1997

Kuklíkovi J. a J.: Dějiny 20. století. Praha 1998

Kohoutková H., Komsová M.: Dějepis na dlani. Olomouc 2007 (2. vyd.)

Atlas: Dějiny 20. století. Praha 2004

Oxfordský atlas moderních světových dějin. Praha 1991

Doporučená literatura:

Filippi A. M.: Dějiny 20. století. Encyklopedie politického, ekonomického a kulturního dění, Praha 1994

Johnson P.: Dějiny 20. století, Praha 2008

Kronika 20. století., Praha 1999

Moynahan B.: Rusko ve 20. století. Praha 1995

Nálevka: Kapitoly z dějin studené války, Praha 1997

Pečenka M., Luňák P. a kol.: Encyklopedie moderní historie. Praha 1998 (2. vyd.)

Plechanovová A., Fiedler J.: Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941 – 1995, Praha 1997

Zwetter O.: Půlstoletí nejnovějších světových dějin. Brno 1996

Tento studijní materiál byl vytvořen v rámci projektu CZ.1.07/1.1.04/03.0045

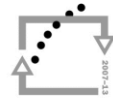
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ